

3 spørgsmål 3 svar 1 vinder

Følg valgkampen i Børsen. Vi finder politikernes svar på, hvordan vi skaber grundlaget for det næste Danmark

Hvordan bliver vi danskere dygtigere?
Hvordan får vi færre byrder?
Hvordan får vi nok arbejdskraft?

Vi skal bruge alle kræfter
og penge på at skabe job
i den private sektor

Lars Løkke Rasmussen, partiformand, Venstre

Thorning siger, at "Venstres nulvækst er et eksperiment". Men det er velafprøvet politik. Se beviset på Børsen Opinions facebookside.

Skab lyst til anden uddannelse

Af David Dreyer Lassen,
professor, Økonomisk Institut, KU

DEBAT Vi skal leve af videregående uddannelse. Videregående uddannelse handler om, hvor længe de studerende læser, hvad de læser og – ikke mindst – hvor dygtige de bliver.

Beslutningen om, hvilken uddannelse man skal vælge, er blandt de store beslutninger, man tager i sit liv. Selvom mange uddannelser har et element af generalist i sig, er det eksamenspapir, man ender med, vigtigt, da det kommer til at bestemme inden for hvilket område man kommer til at arbejde.

Det er imidlertid også et valg, der er relativt kompliceret. Interesser, forældre, venners råd og deres valg, forventede jobmuligheder og forventede indtjeningsmuligheder, muligheden for at arbejde andre steder end i Danmark – alt sammen skal det koges ned til et valg af én uddannelse frem for en anden.

Indtægt er ikke afgørende

Økonomen **James Duesenberry** sagde engang – noget polemisk, men ikke helt forkert – at økonomi handler om, hvordan folk vælger, mens sociologi handler om, hvorfor folk ikke har nogle valg.

En nyere fransk undersøgelse bekræfter for eksempel, at kommende studerende er meget, meget lidt følsomme over for forventet indtjening, når de vælger hovedområde i det franske uddannelsessystem – et system, hvor man i øvrigt også bekymrer sig om, hvorvidt de studerende vælger det rigtige og bliver gode nok til at klare sig i fremtiden.

Et godt bud er, at det nok også gælder i Danmark. Hertil kommer, at den danske lønfordeling er en af de mest

De studerende ser valget af uddannelse som et forbrugsgode. Arkivfoto: Scanpix

sammenpressede i verden. Derfor bliver gevinsten i forventet indtjening bare endnu mindre, selv for dem, der bekymrer sig om det. Og endelig kan man spørge sig selv, om det også betyder noget, at risikoen for ingenting at opnå reelt er væk i Danmark.

Lige meget hvad man gør, ender man stadig med noget, og selvom dette noget ikke er meget, er det måske ikke meget mindre, end man ellers ville have fået.

Selvom samfundet ser uddannelse som en investering – hvilket kun historieløse kan mene skyldes "konkurrencensamfundet" – lader det altså til, at kommende studerende, måske især på de længevarende (og dyre) videregående uddannelse i højere grad ser valget af uddannelse som et forbrugsgode, der betyder noget lige nu og her.

Hvad kan vi så gøre? En tanke er, at hvis unge mennesker ikke bekymrer sig

om fremtiden, men om nutiden, så må vi gøre noget, som påvirker deres nutid.

Et forslag, der har været fremme, er at differentiere SU, sådan at studerende på særlige uddannelser får højere SU. Det kan mærkes lige med det samme, men spørgsmålet er, om kortsigtede incitamenter tiltrækker de rigtige personer, også på længere sigt?

Problemet er nok, at den type indsats kommer for sent. Hvis man vil have folk til at vælge noget andet, skal de have lyst til noget andet. Det kræver en indsats i grundskolen og over for forældrene. Hvis man vil naturvidenskab fra politisk hold, må man prioritere naturvidenskab – ikke bare i form af lidt natur og teknik, selvom det også praktiseres udmærket mange steder, men i form af fokuserede indsatser, som for en gangs skyld ikke bliver smurt så tyndt, at man ikke opdager det på lokalt niveau.

De unge kan vurdere egne styrker

Af Hans Henrik Sievertsen,
ph.d., forsker ved SFI

DEBAT Det er ikke nemt at vælge uddannelse, og det er heller ikke nemt at forstå, hvad der afgør dette valg.

Den simpleste økonomianalyse er lige til: Uddannelse er en investering. Vi vælger den uddannelse, der giver det største lønafkast. Så simpel er verden dog ikke. I Danmark er der flere eksempler på uddannelser med et historisk set højt afkast og lave adgangskrav, som er mindre efterspurgt end uddannelser med lavere afkast og højere adgangskrav.

Der er f.eks. flere end dobbelt så mange ansøgere til psykologi ved **København Universitet** end til økonomi.

I en undersøgelse fra 2014 blandt 10.000 gymnasieelever svarede 73 pct. at det, der betyder mest for deres fremtid, er at "lave noget, der interesserer mig". Det kunne tyde på, at vi skal udvide

den simple økonomianalyse til også at betragte uddannelsens indhold.

At de unges interesser spiller en vigtig rolle bekræftes af den internationale forskning. Nyere studier fra USA peger

Det optimale uddannelsesvalg kræver, at de kan matche deres styrker med den rigtige uddannelse

på, at det forventede afkast ikke er den vigtigste faktor. Det er derimod de unges faglige interesser.

Forskning i, hvad der påvirker danske studerende, er desværre ganske begrænset. Et studie fra 2007 viste, at danske unges valg af ungdomsuddannelse ganske vist er påvirket af deres

forventninger til lønafkastet, men i høj grad også af deres venners valg.

Min egen forskning har dokumenteret, at unges uddannelsesvalg efter gymnasiet er påvirket af mulighederne for ufaglært arbejde: Gode umiddelbare jobmuligheder får unge til at tage "et" sabbatår, men ikke alle vender tilbage til uddannelsessystemet. Dette tyder på, at jobmuligheder og økonomi trods alt har en betydning.

At unge vælger uddannelse efter smag og præferencer er ikke nødvendigvis dårligt for samfundsøkonomien.

Forskning fra Norge viser, at unge typisk vælger de uddannelser, hvor deres færdigheder sættes bedst i spil.

En dygtig ingeniør ville ikke nødvendigvis blive en dygtig gymnasielærer, eller omvendt. De unge er ofte i stand til at vurdere, hvor deres egne styrker ligger, men det optimale uddannelsesvalg kræver, at de kan matche deres styrker med den rigtige uddannelse.

ANALYSE

Af Michael Kristiansen,
politisk kommentator

Den radikale nedtur

Økonomi- og indenrigsminister **Morten Østergaard** risikerer at tabe valget for SR-regeringen. Sådan har et velplaceret socialdemokratisk spin lydt de seneste uger. Med aktuelle målinger omkring 5 pct. og udsigt til nærmest en halvering af den radikale folketingsgruppe, er det svært for den nye radikale leder at tage til genmæle.

I forvejen har Østergaard lidt svært trænge igennem med sine budskaber, og det har siden skiftet fra **Margrethe Vestager** stået klart, at **Helle Thorning-Schmidt** (S) og **Bjarne Corydon** (S) har kørt deres eget politiske løb.

Denne gang har De Radikale ingen særlig appel til borgerlige vælgere

Tydeligst måske på tirsdagens valgpressemøde, hvor de to partiledere gentog daværende statsminister **Anders Fogh Rasmussens** (V) "fupnummer" fra 2005 og brugte en allerede beregnet fremskrivning til at skabe et gigantisk milliardbeløb til velfærd.

Ja, selvfølgelig kritiserede de to partier dengang Venstre-formanden for det kunststykke. Værre var det sådan set, at Østergaard ingen klare reformkrav udstak som et radikalt minimum for at vælte denne gavebod i hovedet på vælgerne. Med den unndladelse går De Radikale en tung valgkamp i møde.

I modsætning til det seneste valg, hvor Vestager smart lokkede **Lars Barfoed** (K) i en politisk fælde med et håndslag om at løfte reformer i fællesskab på tværs af blokkene efter valget, så har De Radikale denne gang ingen særlig appel til borgerlige vælgere.

Hele reformpakken er overtaget af ikke mindst Liberal Alliance, og ingen vælgere tror for alvor på, at Østergaard efter et valg vil have den store politiske indflydelse på en genvalgt Thorning.

På mange måder er det en tung arv, Østergaard har arvet efter Vestager og **Marianne Jelved**. Med de to ledere skiftede De Radikale sådan set afgørende position ved reelt kun at være til rådighed for en socialdemokratisk statsminister, og den begrænsning var jo den afgørende forudsætning for, at politiske talenter som **Anders Samuelsen**, **Nasser Khader** og **Simon Emil Amnitsbøll** forlod De Radikale.

Og det er jo nærmest skæbnens ironi, at Liberal Alliance meget vel kan overtage De Radikales nøgleposition med de afgørende mandater på valgnatten om tre uger.

50,8%

var det danske skattetryk i 2014

Kilde: Finansministeriet